БЕЛАРУСКІ ШЛЯХ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Серпухоуская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 да 2 гадз. пасьля поудня.
Адміністрацыя — зрана ад 10 да 2 гадз. У вечары ад 5 да 7 гадз.
Рэдакцыя пакідае за сабой права папраўляць перасыланые рукапісы і карэспандэнцыі.

Цана асобн. нум. 15 к.

Падпіска: з дастаукай да дому у Мінску на 1 месяц 3 рублі.

Цана абвестак: за верш петыту на 1-й стран. 1 ру[illegible] на апошняй — 50 кап.

Штодзённая грамадзка-палітычная газэта.

№ 35. Менск. Субота 4 мая 1918 г. Год I

АБВЕСТКА.

У пятніцу 3-го і суботу 4-го мая ад $8\frac{1}{2}$ да 12 гадз. у [д]знь і ад 3 да 7 у вечары будзе выдавацца каррэспандэнцыя, якая знаходзіцца у памешканні Рускаго Почтамту на [Г]убэрнатарскай вуліцы адрэсатам пасьля паказвання асабістах пасьвядчэнняу.

Пачтовае упраулен-
не. Менск.

Менск 4/v.

Беларусь і Вялікаросія.

Некалі апошні з «вялікіх» [м]іністрау самадзержавія у Думе адазвауся пра «Сѣверо-западный край», што гэта—бага[ц]ейшая зямля, якая можа стаць [ж]ытніцай Расіі. Калі Расія перайшла да парляментарызму, [п]ачалася праца над стварэннем нацыянальна-дзержаунай [р]ускай партыі. Ідэалогамі яе [б]ылі: Бобрынскі, Пурышкевіч, Крупенскі, Шульгін, Менскі [Ш]мід і др. Па розных гара[д]ох стварыліся такія партыі, [б]лізкія па духу да уладаушай бюрократыі.

Азіраючы увесь гэтакі казенна-нацыянальны рух, вядомы публіціста «Новаго Времені» Меньшыкоу пісау, што Маскву, Пецярбург і цэнтр захапілі кадэты і лібэралы, а цэнтр праудзівай рускай нацыянальнай ідэі перасунууся на Захад — у Вільню, Кіеу, Менск і Кішынеу.

Прыпомнім сабе, што калі расійскае войско акупіровало Галіцыю, туды сабраліся усе правыя Гасуд Думы і Гасуд. Рады. Заходнія славяне былі, як бы, едыным аб'ектам імпэрыялістычнего расійскаго славянафільства. Людзі стараліся пусьціць у ход усю сваю энэргію у больш культурных стравах, дзе грамадзянскае жыцце было заусёды вышэй, а партыйная і нацыянальная дыфэрэнцыяцыя пайшла далека.

У цэнтральнай Расіі культура была больш прымітыуная і там легка было зрабіць толькі такую вульгарную арганізацыю як «Союзъ русскаго народа» і то на казенныя грошы. Ідэйная інтэлігэнцыя гэроічна ішла «у народ» і несла яму «зямлю і волю».

Такой нацыянальна-соцыялістычнай партыяй былі сацыялісты-рэвалюцыянэры. Другой моцнай партыяй былі нацыянаьь-лібэралы кадэты. Яна злучыла усе інтэлігэнтныя слоі і сілы. Кадэцкія цэнтры былі —Масква, Пецярбург і зноу жа Заходняя Расія давала вялікія падтрыманні кадэтам. Гэты Drany nach Westen досіць арыгінальны. Яго можна вытлумачыць толькі тым, што на Захадзе вышэйшая культура, больш народу, больш сярэдняго стану і межнацыянальная конкурэнцыя ажыуляець палітычнае жыцце.

На нейкім «усерасійскім» зьездзе некалі адзін відны дзеяч жалiуся: «Шчасьлівые вы людзі у Вільні—у Вас есьць нацыянальныя пытанні. а у нас у Саратаве нам німа аб чым гаварыць...»

Усесьветняя вайна зрабіла такі пераварот, што Беларусь, Украіна, Літва, Балтыка выходзяць на заусягды з нацыянальных экспэрэатау Вялікаросіі.

Там у Больпэвізіі уся нацыянальная інтэлігэнцыя выкінута без астатку за борт, яна ні на «народным піру». А тут на Беларусі другі абраз. Цэнтралістычную «усерасійскую» ідэю выяуляюць тут перш левыя «інтэрнацыяналісты» с напрамкам на Маскву. Яны актыуны, яны пры дзеле. яны заседаюць у местовай думе, у Губ Земстве; шчасьце толькі, што гэта найболып «гастралеры» і «уражэнцы Земскаго Саюзу». Другая часьць гэта вышэйшыя чыноунікі, ні беларусы і ні тутэйшыя, бо толькі сярэдняе і мелкае чыноуніцтво — тутэйшы беларускі элемэнт. І вось усе гэтыя левыя і правыя «інтэрнацыяналісты» ні прызнаюць ні Беларусі, ні ідэі яе дзержаунасьці і дэманстрыруюць гэта сваімі рэзалюцыямі.

Што-ж вы, паны, прызнаеце?

Далей ні можна.

Пастановаю Выканаучаго Камітэту Агульна-беларуслаго з'езду быў створэны 20 лютаго г.г. Народны Сэкрэтарыят Беларусі, які надзеляўся усімі правамі праўдзіваго Ураду.

Цяпер ні варта разглядаць пытання па сколькі гэты акт адпавядаў сытуацыі, якая была нават ў часе калі ён быў выданы.

Цяпер час калі ні толькі якая небудзь урадовая пастанова, але кожны грамадзянін кожнаго народу, павінен ні прабаўляць дарэмна часу і рабіць, рабіць на карысьць сваё айчыны. Дарагі кожны момэнт.

Прайшло цэлых 70 дзен ад часу утварэння Сэкрэтарыяту—тэрмін роўны дзесяткам гадоў звычайнаго часу—і мы маем права паглядзець, што зрабіў Народны Сэкрэтарыят Беларусі для умацавання яе дзержаўна-нацыянальных ідэалаў.

На жаль абзнаёміўшыся с чыннасьцю Сэкрэтарыяту за гэты час мы з смуткам для нашаго патрыотызму павінны сказаць, што для *умацавання* народна - дзержаўных ідэалаў Беларусі амаль што нічога ні зроблено.

Народны Сэкрэтарыят падгатаваў прынятыя Радай з'езду і Радай Рэспублікі акты 9 і 25 сакавіка г. г., але нават і гэтаго ні можна паставіць яму у вялікую заслугу, бо падгатоўка заключалася толькі у напісанні праэктаў грамат, а саусім ні ў патрэбных дыплёматычных і арганізазацыйных кроках.

І цяпер, як два месяцы таму назад мы стаім на німажліва—нізкім стопню арганізацыі і выяўляем сабой нават да зрабіўшыхся нам суседкімі Цэнтральных дзержаваў «Terra inkognita».

Тыя крокі якія пачыналіся нашым урадам як у адным так і ў другім кірунку былі і ніўдалымі і вялі за сабой часамі нават пагоршэнне беларускай справы. Напрыклад пастанова Рады аб дзержаўнасьці беларускай мовы у ніістнуючых пакуль што беларускіх дзержаўных (па-за Радай, разумеецца) установах нічога ні перамяніла у тых арганізацыях, якія і да гэтуль істнуюць правам «государства Россійскаго», а калі у іх і зьмянілося што, то хіба к горшаму.

Рэляцыі у прэсе аб чыннасьці нашых міністраў ні глядзя на іх «благапалучны» стыль нічога для добраго стану справы ні даюць. Наш карабель стаіць на мейсцу.

Вінаваціць у гэтым нездольнасьць адных толькі нашых Народных Сэкрэтароў каторыя назначаліся Радою нівыпадае. І наагул мы ні хочам нікога вінаваціць. Нам толькі ходзіць аб тое каб направіць справу.

Цяпер у Раду уліваея новая сіла. якая творыць радны пэвтр і яна павінна прынесьць з сабою новыя мэтоды чыннасьці, ці добрыя папраўкі да старых.

Так сама у ва усіх установах Рады—Старшыне і Сэкрэтарыяце ёй павінно быць аддадзено належнае мейсцо, каб новая сіла магла выявіцца і ў працы. На нашае зданне яна павінна правесьці нікаторыя рэформы датычучые ўнутранаго строю нашаго пічыннаго да гэтуль міністэрства.

Адкладаць далей нічога ні можна. 70 дзён працы нашых Народных Сэкрэтароў—досыць доўгі адклад.

Трэба рабіць, рабіць!

П.

Абразкі с правінцыі.

(Па даугінаускаму гасьцінцу).

У самай блакітнай далі, дзе на абшары адмяжовываецца небо ад зямлі, вызначаецца ярка ратай с копікам... Ратай старанна кратаецца ўпярод, схіліўшыся над сахою, праводзючы баразну у вясновай глебі.

Я выхаджу з бярэзніка ды проста іду да яго. Падхаджу.

— Памажы, Божэ!

— Дзякуй.

— Гэта дзед Сымон, с суседняй вёскі. Ен тпрукае конiку і падыходзіць да мяне, тулячы мазалістай, чорнай рукой зажмураныя вочы ад сонца.

— Як маешся, Сымон?

— Бач ні пазнаў,—кажа ён, падаючы мне руку,—збагацеіш. Але. бач, за тры гады, як і ты пастарэў, і ён дзівіцца на мяне.

Пагутарылі аб-тым-аб сім.

А сусед Сымон усё паглядае на маю папіросіну, як кот на сало усё роўна.

— Ці ні курыць хочаш?

— Гм... ні накурышся, калі пачок бакуну каштуе чатэры рублі. Я частую яго папіроскай, доўга упрашываючы, бо ён усё адпеківаецца, што нібы то я даю яму занатта дарагую рэч, што восім капеяк каштуе..

Нарэшці сусед Сымон закурывае і са смагай галоднаго глытае пахучы дымок.

— І соль у нас па рублю фунт—жаліцца ён мне—а вось хлеб канчаецца і такая летняя праца ідзець... А [я]каму трэба новыя нарогі купіць дык проста беда—шалёныя грошы каштуюць. Скупавата і з насеннем, а пуд аўса каштуе каля дваццаці руб., пуд бульбы —чатэры рублі, ні набярэшся грошай...

Сусед Сымон нагледае у сумнай задуме на далёкую крушню.

С кім бы ні спаткаўся, ўсё адна жальба, адна гаворка — дарагоўля.

Сымон ўжо хоча брацца зноў за саху, але, глянуўшы на далекі крыж на гасьцінцу, ён застанавіўся, як-бы ўздзіўлены, зацікавіўся і я. Бо мы угледзілі, што каля крыжа тоўпіцца грамадка людзей і ківаюць крыж у розныя староны.

Што гэта можа быць...

— Пойдзем, глянем.

— Пойдзем.

І мы пайшлі.

Пакуль мы падыйшлі крыж ужо лежаў; валіўшыся, ён пэрэламаўся папалам бо быў

натта стары, гнілы і абросшы мохам.

— Суседзі, што вы гэта зрабілі? чаму? нашто?

— Бо кажуць, знакам тым, што немцы натта любяць каталікоў, а крыж праваслаў...— тлумачуць людзі.

— Во то-ж глупства ...біце кажу я ім—пры чы... ут крыж?

— А як-жа, а як-жа, — упіраюцца людзі—нікаторыя раюць нават абразы праваслаўныя хаваць...

— Эх вы, дурні. У немцаў усе людзі роўныя. Будзьце толькі справедлівымі ды спакойнымі і ніхто вас чапаць ні будзе. Я ні мог маўчаць бо шкода мне было крыжа, каторы стаяў тут ужо даўнен ька-даўно. С самых малых гадоў памятаў я яго гэткім старым, абросшым мохам.

Часта-часта я тут стаяў на ўзгорку і паглядаў на млын, на сярэрабную рэчку, на цёмны бор... Йшлі тут абозы, салдаты і расійскія і нямецкія—ніхто крыжа ні чапаў. А тут раптам... Эх вы цёмныя людзі! Зьлітуйся, Божа над імі!

Пайшлі людзі. Астаўся я са старым Сымонам. У Сымона у вачох стаялі сьлёзы. Ен жагнаўся і казаў мне, што ен сам сваімі рукамі калісьці паставіў гэты крыж...

Доўга ад гэтага мейсца ні мог адыйсьці Сымон.

Ні мог адыйсьці і я.

А у вясновым залацістым небі купаліся жаўранкі і сьпевалі свае дзіўныя песьні. А водаль шэптала над сваліўш...ся крыжам свае таемныя ка...кі белая бярозка...

З. Бядуля.

ВЯСНОЙ.

То ні сьнег,—то чэромха цьвіце
У зялёным пахучым садочку.
То ні сьнег,—то бярозка расьце,
То ні сьнег, а семья матылёчкаў.

* * *

То ні шоўк—гэта рунь пад
гарой,
То вясны маладой арнамэнты,
То ні скарб дарагі над
зямлёй—
То праменняў блішчаць
дыямэнты.

* * *

То ні одгукі струн залатых,—
То жаўронак чаруе ратаяў;
Ен у сьпевах вясновых, пра-
стых
Харaство ніў-палёў усхваляе.

* * *

І, здаецца, ні ў першы разок
Гэто шчасьце даруеш нам,
Божэ,
Але вабіць вясновы дзянек
І насыціцца воко ні можа...

* * *

Мая радасьць імчыць да нябёс.
Да бязмежных у далі паветак
І раблюся я братам бяроз,
Ручаёў, матылькоў, кволых
кветак.

* * *

Západлопен я рытмам зямлі,
Загубіўся у ім, як пясчынка.
Ні магу я ад чар адыйсьці,
Як ад дуба малая галінка.

Ясана.

На беларускім шляху.

З Масквы.

Маскоўская арганізацыя «Беларускай Народнай Грамады» пасьля ад'езду п. п. Цьвікевіча і Васілевіча перажывае крызыс. Моцна адчуваецца у гэтым рожніца палітычных паглядаў сяброў грамады, каторая з'яўляецца міжпартыйнай анганізацыяй.

— Зачыніўся маскоўскі «Арганізацыйны Вайсковы Камітэт».

— У Маскве істнуюць нацыянальна - прафэссіональныя арганізацыі беларусаў жалез надарожнікаў і пачтавікоў.

— Арганізуюцца Беларускі хор, аркестр і драматычнае коло, якія маюць мэтай даходы с публічных выставаў зьвярнуць на карысьць уцекачоў—беларусаў.

— Сярод настаўнікаў і студэнтаў есць думка заснаваць «Беларускае т-во прасьветы»

— Аб тым як згодна з ачывістасьцю асьветляюцца Мінскія справы у Маскве, можна судзіць па газ. «Дзяніцца якая піша: «У Менску выходзіць на беларускум языку газэта «Беларуская зямля», якая злучыла у сабе «Вольную Беларусь» і віленскі «Гоман». На расійскум выходзіць такжа «Беларуская Рада.»

Апроч гэтых двух газэт польскія і беларускія чорнасотнікі выдаюць газэту «Беларускі Шлях».

Агульныя весткі.

БЭРЛІН. 1 гм. «Lok. anc.» з добра асьвядомленаго джэрэла даведаўся, што нямецка-галяндзкія перагаворы паўзялі добры зварот і можна спадзевацца у нідалекім часе іх здаволіваючаго канца.

БЭРЛІН. 1 гм. «Вольф» ж.-д. станцыя у Газбрук праз увесь дзень 29/IV знайходзілася пад сконцэнтраваным нямецкім артылерыйскім абстрэлам.

Значныя скуткі абстрэлу пацьверджаюцца безстароннымі сьвядоцтвамі заўважаецца многа пажараў.

ЖЭНЭВА. 30/IV. Газбрук у прошлы чацьвэр быў эвакуіраваны пад асобым даглядам бургомістра і дэпутаванаго кн. Леміра,

ЖЭНЭВА. 1 гм. «Voss. Ztg.». Подлуг пэўных вестак с Парыжу, у Рэймсе разбурано 1000 дамоў. У астатніх днях абстрэл крыху зьменшыўся.

БЭРН 29/IV. Грэчаскае пасольства у Бэрне апавесьціло, што паведамлення парыжскіх газэтаў аб прылучэнні Грэцыі да Лёнданскай умовы проціў аддзельных замірэньняў ні маюць праўдзіваго характэру.

РЫМ. 30/IV «Вольф» Аг. Стэфані паведамляе, што у панядзелак у Рыме пачалася 2-я сэссія міжкоаліцыйнай харчовай конфэрэнцыі.

ГААГА 30/IV. Фламандзскі зьвязак у Антвэрпэне, зьвярнуўся да Фляндрскай Рады с прозьбаю пры мірных перагаворах дабіцца зварота Лілля, Арасса і Камбрэ.

ГААГА 30/IV. «Daily Telegr.» паведамляе аб назначэнні лорда Мідльтона віц-каралём Ірляндзіі. Мідльтон перакананы, што ніўвёўшы гомруля, ні можна будзе правясьці у Ірляндзіі і закону аб рэкрутскай павіннасьці.

ВАРШАВА. Першымі праэктамі, якія урад мае ўнесьці у Раду Стану, будуць: праэкт сэймовай уставы і вайсковай уставы.

Вестки з Расії.

— Пастановаю Ц. К. Рускай Комуністычнай партыі 26/IV у Маскве, быўшы камісар ваенна-марскіх справаў Дыбенко выключан с партыі «за нігоноровае нарушэнне выданаго ім абязку стаць на суд савецкай ўлады і за пагромную агітацыю у ніпрыязнай савецкай ўладзе прэссе»—Сямейныя большэвіцкія справы! Усе браты пажаніліся, от і грызуцца.

—*Ваенна-рэвалюцыйныя трыбуналы* у Савецкай Расіі маглі-б сьмела паспрачацца за першы прыз з царскімі даўнейшымі каронными судамі:

26/IV у Маскоўскім В.-рэвалюц. трыбунале быў суд над «в.-опредѣляющимся» В. Н. Шэрэмецьевым. Абвінавачваўся ён за агітацыю, якую вёў ложучы у ваен. лазарэці сярод другіх хворых. Ен угаварываў іх ні прызнаваць савецкай ўлады і ні хацеў зьняць пагонаў гаворучы што ён па першаму ні ведае такога распараджэння, а па другому, прысягнуўшы Карнілаву ні будзе слухаць прыказу Савецкаго ураду.

Шэрэмецьеву толькі 18 гадоў. Сваё павядзэнне ён тлумачыў тым што па яго перакананню «савецкая ўлада ні давядзе Расію да дабра». Воінская пашана ні пазволіла яму скінуць пагонаў.—«Толькі у нігодных пашаны іх здзіраюць, а я ні ў чым ні правініўся».

Суд прызнаў Шэрэмецьева вінаватым і асудзіў яго на 17 гадоў цяжкіх прымусовых работ, *узяццем яго пад арэшт пакуль такія работы ні арганізуюцца.*

«Вінавайца» пачуўшы вырок упаў без памяці...

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Беларускі рух уцекачоў, расслоены па сумежных (з Менскай) губэрнях і на поўдні—Кацярынаслаўскай, Палтаўскай, Харкоўскай і др. мае выліцца у хуткім часе у ніўстрыманы паток. Украінская Рада працуе у тым кірунку, каб даць магчымасьць уцекачом (Гродзенскай, Ковэнскай, Віленскай губ. і др.) вярнуцца да родных жылішчаў. І Менску, як немі-

Афіцыяльнае павядамленне нямецкага вярхоўна[га] камандавання за 3 мая 1918 року.

З А Х А Д: На нікаторых вучастках баевых фрон[тах] ажыўляўся артылерыйскі агонь. За моцным артылерыйск[ім] агнем насьледавалі дзе-ні-дзе ніпрыяцельскія атакі каля В[і]лер-Брэганнэнэ і на захаднум беразі Аўры.

У часе контр-атакі мы узялі палонных. А больш раб[о]та пяхоты абмежоўвалася разьведкаю. На Лётарынгск[ім] фронці мацнейшая дзейнасьць ніпрыяцеля працягвалася.

У С Х О Д: Украіна. Мы пасунуліся з лініі Кацяр[ы]наслаў—Харкоў да Данецкаі обласьці. На Азоўскім моры [мы] занялі Таганрог.

Першы-Генэрал-кватэрмэйстар фон-Людэндорф.

нучаму пункту, прыдзецца вынесьці на сваіх плечах увесь ціжар мільеннай хвалі уцекачоў.

З гэтай прычыны глаўнае упраўленне акупаваных вобласьцей у Коўні апрацавало плян пераправы уцекачоў, па якому будуць кіравацца строга і акуратна.

Сярод арэндатараў на архіерэйскіх, манастырскіх і саборных землях цыркуліруюцца весткі аб апрацаваным духоўным ведамствам агульным тэксце кантракту (12 гадовы з вольнай надбаўкай арэнды па аканчэнні срока умовы).

А то дагэтуль умовы арэнды былі ніаднастайныя: дзе лягчэй, а дзе цяжэй. Як відаць гэту «добрую» манеру духоўная адміністрацыя пераняла ад камароўскаго вотчыніка Ваньковіча.

Жалезнадарожнікам Л. Р. ж. д. Радаю „народных" камісараў з Масквы заяўлена апошнімі днямі, што яны вінавацяць толькі глаўнае начальства за нідапушчэнне вывозу з Менску меннія пры большэвіцкім бегстві.

Гэтакім чынам большэвікі вабяць да сябе на службу ніжэйшыя элемэнты служачых.

У пушкінскай бібліятэцы у Вялікадні мае быць гадавое агульнае сабранне членаў, дзеля разгляду і пацьверджэння падрахункаў за мінулы год і сьметы на цяперашні. Так сама маюць быць выбары праўлення і рэвізыйнай камісыі.

У старшыні праўлення пэўна пройдзе пані Кодзіс, каторая вельмі шмат працавала дзеля здабывання для бібліятэкі клясычнай, навукова-грамадзянскай літэратуры, захопленай у земсаюза і Согора большэвікамі, а затым польскімі легіянэрамі.

Перапоўнены шпіталі чырвонаго крыжу (у районе Александроўскаго вагзалу), і местоваго (Мікалаеўская). Паралельна з гэтым ні прыймаюць зусім хворых у земскіх шпіталях —а) губэрнскі (Александроўская) і б) для хронічных (ваенны магільнік с прычын нідахвату грошай.

Другім бонавым бюро (Саборная, д. Айзэнштата) праца усе ні наладжываецца—мело адчыніцца на 30 красавіка і нічога з гэтаго ні выйшло.

А местовы харчовы апарат ні хоча знаць, што гэта ні проста «хвасты», а жывыя *людзі* выстаіваюць цэлымі суткамі на вуліцах...

Дзеля ачысткі гораду прадстаўнікі нямецкай улады за апошнія дні абходзяць шмат кварталаў, найболей брудных глаўным чынам на акраінах прапануючы домаўласьнікам і упраўляючым домамі ачысьціць двары і вуліцы зараз-ж[а]

На Троіцкім пляцу учора, з. 3 мая, «традыцыйнае» то[ржышча] перад вялікаднем прайшло ціха, без уселяка[га] падвозу.

Цэны тыя самыя, што у с[е]раду, апрача:

Сыр	— —	20 р. штука
Масло	— —	15 р. фунт
Каўбаса (ні з каніны)		6 р. „
Яйкі	— —	3 р. дзесят[ак]

Кс. Міхалькевіч, калішні пр[о]башч Залатагорскаго касьце[ла] у Менску, дзе стаяў на чал[е] польскаго клерыкальна—ш[а]віністычнаго руху, цяпер уволь[не]ны ад абавязкаў загадчык[а] Віленскай р.-к. дыэцэз'ю зьбіраецца зноў пераехаць [у] Менск. На сваім становішчу [у] Вільні кс. Міхалькевіч ад[зна]чыўся як заўтяты праціўні[к] нацыянальнаго літоўскаго а[д]раджэння і сваю ніахвоту д[а] яго давеў да таго, што уці[с]каныя ім літоўскія ксяндз[ы] змушаны былі зьвярнуцца [са] скаргаю на віленскія дыэцэз[і]яльнія справы аж да сьв. Пра[с]толу у Рыме

Нашто ён з яго паглядам[і] будзе тутака у беларускі[м] Менску—німа ведама.

Рэдактар А. Прушынскі.

Выдавецтва Т-ва «Заранка».